

Pandemija Koronavirusa

Newsletter

Sadržaj

1. Uvod
2. Kako pandemija Koronavirusa utiče na radno-pravne odnose?
3. Koronavirus i viša sila
4. Zaštita od pandemije i zaštita ličnih podataka
5. Statistika
6. Kontakt detalji

1

Uvod

Početak pandemije

Bolest izazvana
Koronavirusom

COVID -19 je infektivna bolest izazvana novim virusom koji ima genetsku sličnost sa Koronavirusom slijepih miševa, od kojih je vjerovatno i potekla.

Sve je počelo serijom slučajeva zapaljenja pluća u Vuhanu (Kina) u decembru 2019 zbog čega virus zovu i Vuhanski virus.

Bolest je izazvana virusom čiji je tačan naziv teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2 (SAR-CoV-2).

Virus je uzrok trenutne pandemije i proglašen je globalnim problemom od javnog zdravstvenog značaja od strane SZO.

Prenosi se kapljicama koje nastaju usred kašlja i kihanja od strane zaražene osobe u krugu od 180 cm ili u dodiru sa površinom koja je kontaminirana virusom.

Vrijeme između izlaganja virusu i pojave prvih simptoma kod zaraženih je pet dana, ali taj razmak može varirati između dva do četrnaest dana.

Najčešći simptomi su groznica, suhi kašalj i nemogućnost dolaženja do daha (kratak dah), dok u slučaju komplikacija može doći do upale pluća ili sindroma akutnog plućnog edema.

Pandemija utiče na sve aspekte života i ima ozbiljan politički, socijalni, kulturološki, ekonomski i drugi uticaj sa krajnje štetnim posljedicama.

Pandemija ima i određene pravne implikacije, posebno u domenu ugovornog, radnog i prava zaštite ličnih podataka.

Uticaj

Kako pandemija utiče na poslovanje

COVID – 19 utiče na sve aspekte života i globalna ekonomija nije izuzetak.

Predstavlja prijetnju koja se širi i utiče na kompanije, vlade i zajednice širom svijeta.

U cilju ublažavanja efekta rastuće epidemije, lokalne vlasti poduzimaju (manje ili više obavezne) mjere koje će dovesti do izolacije i karantina zaraženih osoba, suspenzije sportskih i drugih događaja i (potpune ili djelimične) obustave poslovanja.

Vlade će također ohrabriti kompanije da njihovi radnici rade od kuće.

Sa druge strane, u nekim industrijama panična kupovina i posljedični nedostatak robe često prouzrokuju veću potražnju dobara na šta proizvođači nisu u mogućnosti da odgovore.

Zbog toga su mnoge kompanije suočene sa ozbiljnim komercijalnim problemima, kao što su kašnjenja u isporuci robe i usluga i moraju potražiti načine kako da ublaže uticaj na ugovorne obaveze.

U ovoj situaciji, kompanije se mogu suočiti sa kompilovanim pravnim pitanjima kao npr. da li se i kada viša sila kao pravni institut primjenjuje.

Kako izbijanje virusa izaziva velike poremećaje u industriji, poslodavci moraju prilagoditi planove poslovanja i obezbjediti kontinuitet rada a to čini radno-pravna pitanja aktuelnim.

Također, poslodavci moraju osigurati zdravstvenu zaštitu radnika, a rješenje problema može biti izazovno sa aspekta zaštite ličnih podataka.

2

Kako
pandemija
Koronavirusa
utiče na radno-
pravne odnose?

Radno-pravna pitanja- Federacija BiH

- Imajući u vidu proglašeno stanje prirodne nesreće, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) donijela je niz preporuka kojima daje opće savjete vezane za mjere koje bi poslodavci mogli da preduzmu u svom radnom okruženju radi sprečavanja širenja koronavirusa, a o kojim detaljnije govorimo u nastavku.
- Posljedica trenutne situacije su pitanja poput navedenih: - *Da li poslodavac, kao jednu od mjera, može da donese odluku i pošalje radnike na kolektivni godišnji odmor? Da li poslodavac može da pošalje radnike na plaćeno ili neplaćeno odsustvo, kada postoje razlozi da se rad prekine? Da li poslodavac ima pravo da radnike proglasi tehnološkim viškom zbog finansijskih gubitaka?*
- Preporuke Vlade FBiH nastoje riješiti neke od gore navedenih dilema te preporučuje aktivnosti koje poslodavac može poduzeti, ukoliko su za to ispunjeni svi zakonski uvjeti, kao što je slanje radnika na rad od kuće, omogućavanje korištenja godišnjeg odmora radniku, korištenje plaćenog ili neplaćenog odsustva sa rada.
- Prilikom odlučivanja o narednim koracima koje će preduzeti, poslodavci su svakako dužni da razmotre sve imperativne odredbe propisa u oblasti radnog zakonodavstva, kako ne bi snosili prekršajnu, odnosno krivičnu odgovornost.

Radno-pravna pitanja - Federacija BiH

- Pored Vlade FBiH, i druga nadležna tijela su u okviru svojih nadležnosti dala preporuke u vezi sa koronavirusom. Tako Federalno ministarstvo zdravstva daje niz preporuka svim poslovnim subjektima, samostalnim obrtnicima, organima vlasti na razini FBiH, kantona/županija, gradovima i općinama, udrugama i fondacijama u cilju sprečavanja širenja koronavirusa.
- Preporuke obuhvataju aktivnosti koje poslodavci trebaju poduzeti kako bi osigurali neophodne higijenske i druge uslove za rad te izražavaju stav nadležnih ministarstava prema putovanjima radnika van Bosne i Hercegovine. Također, navedeno ministarstvo daje i stav o okolnostima koje moraju biti ispunjene kako bi se odsustvo radnika sa rada tretiralo kao privremena spriječenost za rad.
- Dalje, imajući u vidu zatvaranje međunarodnih granica, poslovanje mnogih privrednih subjekata čija se djelatnost oslanja na uvoz sirovina i robe bit će ograničeno ili onemogućeno, odnosno obim posla će biti smanjen ili će rad biti obustavljen.
- Iako je nesporno da poslodavci u privatnom sektoru imaju pravo da obustave proces rada ukoliko nisu ispunjeni uslovi za nesmetano poslovanje, *pitanje je koja su prava i obaveze poslodavaca, a koja radnika u slučaju smanjenja obima posla odnosno prekida rada?*

Mjere za stabilizaciju privrede - Federacija BiH

- Vlada FBiH je na sjednici 19.03.2020.godine donijela mjere za stabilizaciju privrede i saniranje posljedica koronavirusa, i to:
 - određeno je uspostavljanje Koordinacionog odbora za stabilizaciju privrede i saniranje posljedica pandemije koronavirusa,
 - predviđena je uspostava posebnog fonda za stabilizaciju privrede s ciljem podrške izvoznicima, privrednim društvima iz oblasti transporta i turizma i dr.,
 - određeno je uspostavljanje garantnog fonda iz sredstava Vlade FBiH i Razvojne banke FBiH s ciljem održavanja i poboljšanja likvidnosti kompanija,
 - određena je potreba uvođenja moratorija na otplatu kredita fizičkih i pravnih osoba kod kojih bude utvrđeno da su nastupile otežavajuće okolnosti za servisiranje kredita usljed širenja koronavirusa.

Mjere za stabilizaciju privrede – RS BiH

- Republika Srpska BiH (RS BiH) je osnovala Štab za praćenje štetnih posljedica virusa korona na stanje u privredi RS BiH, koji je predložio sljedeće mjere za ublažavanje štetnih posljedica:
 - odgoda plaćanja poreza na dobit i svih obaveza po završnom računu za 2019. godinu do 30.06.2020. godine- obaveze će biti isplaćene u ratama do kraja 2020. godine,
 - hitna isplata povrata poreza i doprinosa za povećanje plata u 2019. godini, koja je počela 16.03.2020. godine,
 - obezbjeđenje grace perioda za kreditna zaduženja privrednih subjekata,
 - smanjenje parafiskalnih nameta u završnoj fazi će biti realizirano u aprilu 2020. godine,
 - vršenje pojedinačne analize stanja najugroženijih privrednih subjekata koji rade sa zemljama koje su najteže pogođene virusom COVID-19,
 - uvođenje moratorija na otplatu kredita Investiciono-razvojne banke u trajanju od tri mjeseca za privredne subjekte u RS.

3

Koronavirus i viša sila

Izbijanje virusa utiče na lanac snabdijevanja..

- Izbijanje virusa ima snažan uticaj na lanac proizvodnje i snabdijevanja, a kao rezultat nastaju poteškoće u ispunjenju ugovornih obaveza od strane takvih kompanija
- Moguće je da vaša Kompanija neće moći da izvrši isporuku kupcima zbog obustave rada/usporavanja u radu, i obrnuto, vaši dobavljači neće vam isporučiti narudžbe, iz istih razloga
- Vi, kao firma, u prvom slučaju biste zatražili popuštanje zbog više sile, dok u drugom slučaju biste odbili/dozvolili popuštanje uslijed više sile, ako je to zatraženo od strane vašeg dobavljača

Ali da li to predstavlja višu silu?

- Činjenica da ste u svom ugovoru dogovorili višu silu ne znači nužno da imate pravo na oslobođenje od obaveza po tom osnovu, pa je tumačenje same *force majeure* klauzule od suštinskog značaja
- Dijelovi ugovora kojima je uređena viša sila obično se sastavljaju tako da navode određene događaje koji predstavljaju višu silu. Međutim, u konkretnoj situaciji pandemije COVID-19, pored ugovornih odredbi, nastupanje više sile mogu utvrditi i nadležna državna tijela .
- Sektor za javna dokumenta Vanjskotrgovinske komore BiH, u okviru svojih nadležnosti, izdaje "Potvrdu o višoj sili" koja BiH kompanijama omogućava da svojim poslovnim partnerima dokažu nemogućnost poštivanja ugovorenih obaveza iz objektivnih razloga, odnosno iz razloga na koje one nisu mogla uticati i koje nisu mogle predvidjeti.

To sve znači da vam treba akcioni plan

- ✓ Identifikujte ključne odredbe koje su „pogođene“ događajem (viša sila, ali također izjave i garancije, pravo na raskid, promijenjene okolnosti, odložni uslovi itd.)
- ✓ Provjerite da li imate pravo na oslobođenje uslied više sile (i da li vaš dobavljač ima pravo na to) ako se događaj može smatrati višom silom po vašem Ugovoru
- ✓ Provjerite da li možete dokazati (ili da li vaš dobavljač može dokazati vama) da vas je pandemija virusa stvarno onemogućila u ispunjenu obaveza (obratite pažnju da nije samo dovoljno da se događaj desio – on mora i da konkretno utiče na proizvodni proces) Provjerite koliko oslobođenje može da traje i može li samo trajanje da ugrozi ugovor (možda želite dobavljaču da dopustite oslobođenja, ali je pitanje koliko dozvoljavate da to traje)
- ✓ Utvrdite način obavještanja (to nisu boilerplate klauzule!!) jer biste morali da znate kako da dostavite pravno obavezujuće obavještenje

Ostale relevantne napomene

- Također, u ovoj situaciji je uvijek preporučljivo komunicirati sa suprotnom stranom na strateški i isplaniran način
- Alternativno, možda treba razmotriti promjenu ugovornih obaveza ili pripremanje proaktivnih koraka koji se mogu preduzeti u vezi sa potencijalnim budućim efektima pandemije
- U slučaju finansijskih ugovora trebalo bi provjeriti da li takvi ugovori predviđaju mogućnost ubrzavanja vaše obaveze plaćanja i/ili konstatovanje neispunjavanja obaveza u ovom slučaju
- Konačno, trebali biste pogledati i vašu polis osiguranja koja vam možda može ponuditi neku utjehu u ovim teškim vremenima

4

Zaštita od pandemije i zaštita ličnih podataka

Pitanja vezana za zaštitu ličnih podataka

- Pandemija je dovela poslodavce pred problem- na koji način obezbijediti zdravlje svojih radnika i osigurati kontinuitet poslovanja
- Rješavanje ovog pitanja može biti izazovno sa stanovišta zaštite ličnih podataka, imajući u vidu da zdravstveni podaci predstavljaju posebnu vrstu ličnih podataka
- Ovi podaci zaslužuju veću zaštitu i mogu se obrađivati samo u slučajevima propisanim regulativom za zaštitu ličnih podataka, tj. GDPR i Zakonom o zaštiti ličnih podataka

Naime, kako bi odgovorili na sve veću prijetnju od potencijalne zaraze, brojni poslodavci razmatraju da prate zdravstveno stanje radnika, njihove planove putovanja na poslu i van njega i njihove kontakte sa zaraženim pojedincima van radnog mesta

- Generalno, regulativa za zaštitu ličnih podataka nije u suprotnosti sa obezbjeđivanjem javnog zdravlja, ali poslodavci ne bi trebalo da sistematski prate i prikupljaju zdravstvene podatke svojih radnika bez zvaničnog zahtjeva i mjera propisanih od strane nadležnih zdravstvenih ustanova

Pitanja vezana za zaštitu ličnih podataka

- U EU, nekoliko regulatora za zaštitu podataka o ličnosti je izdalo smjernice o praćenju zdravstvenih podataka radnika u vezi sa COVID-19. Na primjer, regulatori u Francuskoj i Italiji smatraju da poslodavci ne bi trebali aktivno da prikupljaju podatke o zdravstvenom stanju radnika (npr. zahtjevanjem od radnika da redovno popunjavaju zdravstveni upitnik)
- U svakom slučaju, ako se poslodavac odluči da prikuplja podatke o simptomima bolesti od posjetilaca i radnika, moraće da obezbjedi da se obrada vršni na osnovu odgovarajućeg pravnog osnova
- U ovom slučaju, preporuka za poslodavca bi bila da: (i) ne primorava radnike da daju bilo kakve lične podatke, (ii) ne prikuplja lične podatke koji nisu od značaja za sprječavanje i kontrolu COVID-19, (iii) ne prikuplja ili koristi date lične podatke u druge svrhe, (iv) ne otkriva lične podatke trećim licima, osim nadležnim organima za prikupljanje ovih podataka i (v) koristi sigurnu tehnologiju za čuvanje ličnih podataka i sl.

5

Kontakt detalji

Stručnjaci vama na raspolaganju

Nadamo se da vam je ova Brošura interesantna i korisna. Ukoliko biste željeli da dodatno prodiskutujete o detaljima ili imate drugih pitanja iz ove oblasti, molimo vas da nas kontaktirate.

Mubera Brković
Direktor

mail: mubera.brkovic@pwc.com

Telefon: +387 33 295 234

Faks: +387 33 295 235

Sabina Čelik
Menadžer, Advokat

mail: sabina.celik@pwc.com

Telefon: +387 33 295 234

Faks: +387 33 295 234

Ferid Kapidžić
Senior Associate

mail: ferid.kapidzic@pwc.com

Telefon: +387 33 295 234

Faks: +387 33 295 234

Hvala!

